

Становище

върху проект на ПИД на Постановление № 100 от 08.06.2018 г. за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

Сдружение “Образование България 2030” приветства усилията на Министерството на образованието и науката да гарантира обхващането, включването и предотвратяването на преждевременното отпадане на деца и ученици от образователната система.

Във връзка с така предложения проект на ПИД на Постановление № 100 от 08.06.2018 г. изразяваме силното си притеснение за ефективността на предложените мерки, както и за цялостната концепция за ролята на педагогическите специалисти в превенцията на незаписване и преждевременно напускане на образователната система на деца и ученици.

По данни на МОН, в отговор на наше запитване на основание ЗДОИ, с Решение № 94-5403 от 11.10.2018 г. се посочва, че през учебната 2017/2018 г. при 70% от случаите на върнати или записани за първи път в образователната система деца и ученици основната причина за повторно отпадане е промяна на местоживеенето на семейството или невъзможност да се открие къде пребивава семейството. В 8% от случаите причината за повторното напускане на системата на образованието е здравословен проблем на детето или родителя. Едва в 18% от случаите родителите заявяват нежелание или проявяват negliжиране към проблема. Останалите две идентифицирани причини за повторно отпадане са заживяване на семейни начала (2%) и извършване на престъпление (2%).

Така, в по-голямата част от случаите основните причини за повторното отпадане на деца и ученици от образователната система са извън контрола и въздействието на педагогическите специалисти.

В същото време остава неясно какви са точно мерките, които екипите по превенция имат право да приложат за предотвратяване отсъствието на децата и учениците (чл. 3б, т. 2). Считаме, че ролята на учителите, директорите и останалите педагогически специалисти в разрешаването на проблема следва да се фокусира върху гарантирането на качествено образование на учениците в училище. Вярваме, че най-сигурната и дългосрочна

превенция на незаписването и ранното отпадане от образователната системата се гарантира с високоефективно преподаване в класната стая и със създаването на позитивна среда на взаимодействие в училищната общност. За целта е важно политиките и мерките за превенция на преждевременното напускане и незаписването в системата на образованието да бъдат префокусирани към надграждане на уменията на учителите за високоефективно преподаване и приобщаването на всеки ученик, а на директора - за създаване на среда за формирането на подкрепяща училищна общност.

Ето защо считаме, че предложението да се вмени задължението на екипите по превенция за ежедневни и незабавни посещения по домовете на децата и учениците в риск от отпадане при отсъствие без уважителни причини (според чл. 3б, т. 1) само по себе си няма потенциала да гарантира разрешаването на проблема. На първо място защото педагогическите специалисти нямат реалната възможност да въздействат върху фактори, които са извън полето на техния контрол и правомощия (социално-икономически например).

Работата с деца и ученици в риск е свързана с преодоляване на комплексни потребности в разнообразие от ситуации на децата и техните семейства. Фокусът на тази работа е върху изграждането на връзка и взаимодействие между училището и семействата на децата и ангажиране с проблемите, което е специализирана професионална работа в полето на социалната работа. Социалните работници имат задачата и най-вече подготовката да разпознават факторите в семейната среда и в детето, които най-много влияят върху обучението и съответно могат да допринесат за планиране и реализиране на интервенции и мерки. Същевременно социалните педагози, работещи на длъжност “педагогически съветник” са подготвени да работят с групата и с класа на децата/учениците във връзка с мерките за включване и превенция на отпадането при наличието на евентуални рискове. Двата вида специалисти работят в екип с училищните психолози, чиято задача е психологическо консултиране на детето и родителите, справянето с проблемите в поведението, психологическия климат в класа и разпознаването на наличието на специални образователни потребности. Обезпечаването на училищата с три вида допълнителни и различни функции на педагогически специалисти ще подобри и направи възможно реализирането на ефективни мерки за превенция на незаписването и ранното напускане на образователната система.

Част от предлаганите дейности биха могли да бъдат включени в училищната политика за подкрепа за личностното развитие и приобщаващото образование. Съгласно Стратегията за превенция на отпадането на МОН, училищата са задължени да имат програма за превенция на ранното отпадане от училище с конкретни дейности, което те правят от

датата на влизане в сила на ЗПУО. Чрез предложените промени в Постановление 100 се създава усещане за въвеждане на нови задължения, повече обработване на документация и неефективност.

Неяснотата за конкретните функции вменявани на екипа по превенция, тяхното припокриване с тези на другите педагогически специалисти в училище, както и липсата на

дефинирани конкретни индикатори за проследяване ефективността на мерките създават впечатление, че цялостната концепция на проекта на ПИД на Постановление № 100 не предлага ефективно решение на проблема с високия дял на незаписани и ранно отпаднали деца и ученици от образователната система.

Наред с всичко това предложението за създаване на областни координационни центрове (чл. 5, ал. 3, т. 3) повдига редица неизяснени въпроси. На първо място какви ще бъдат конкретните задачи и правомощия на тези центрове? Ще бъдат ли те ново самостоятелно звено и кой бюджет ще осигури тяхната издръжка? Каква ще бъде цената за създаването, поддръжката и контрола на тези центрове? И най-вече какви са техните конкретни цели и по какъв начин ще бъде оценявана и проследявана тяхната ефективност? Отговорите на поне част от тези въпроси следва да бъдат изяснени в частичната оценка на въздействието към проекта. Такава информация там обаче липсва. Още по-озадачаваща е липсата на оценка на цената и ползата, както на цялостния проект, така и на конкретните мерки. Не е ясно защо в оценката на въздействието се посочва, че “не са идентифицирани очаквани негативни ефекти”, при положение, че основните мерки, заложи в проекта предвиждат генерирането на разходи, както свързани със създаването на областни координационни центрове, така и с изпълнението на функциите на екипите по превенция (напр. използването на транспорт за посещение на домовете на децата и учениците).

Нашите предложения:

1. Да се отложи приемането на ПИД на Постановление № 100 от 08.06.2018 г., за да се направи задълбочен анализ и оценка на алтернативни варианти на интервенция, да се оцени какви са цената и ползата на така предложените мерки и да се разработи цялостна система за проследяване и оценка на ефективността на Механизма.
2. Да не бъдат създавани екипи за превенция, а да се инвестира в допълнителна подготовка на учителите да работят ефективно и подкрепят деца в риск от отпадане, допълнителна подготовка на учителите да работят ефективно с родителите, както и да се

насърчат и подкрепят учителите и директорите да работят за изграждането на позитивна училищна общност за всички участници в образователния процес – ученици, родители и учители.

3. Да се създаде възможността да се открива нов щат за служител в училище, чиито задължения да бъдат изцяло обвързани с превенцията и обхвата на деца и ученици на местата, където има висок дял на незаписани и отпаднали деца и ученици от образователната система. Да се проследи на местно ниво какви са дейностите на всяко училище във връзка с разработването и прилагането на програми за превенция, да се оцени тяхната ефективност, съгласно ЗПУО и надградят в посока допълнителна подготовка.

За сдружение “Образование България 2030”

[Образование България 2030](#) е сдружение с нестопанска цел в обществена полза. Обединяваме организации от гражданския, частния и публичния сектор за обща и дългосрочна визия за качествено образование в България до 2030 г. За целта ежегодно проследяваме резултатите от образователните политики, информираме обществото за ключови тенденции в образованието и се застъпваме за промени на политиките в сферата.

За сдружение „Национална мрежа за децата“

[Национална мрежа за децата](#) е обединение на над 150 граждански организации и съмишленици, работещи със и за деца и семейства в цялата страна. Насърчаването, защитата и спазването на правата на детето са част от ключовите принципи, които ни обединяват. През 2018 г. организациите членове на Национална мрежа за децата са подкрепили с работата си 74 000 деца и над 13 000 семейства. 4 500 специалисти, работещи с деца и семейства в цяла България, са били подкрепени от организациите в НМД чрез обучения, консултации и съвместни дейности.

22 август, 2019 г.